

OCENJEVALNI OBRAZEC ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA SPISA

DRŽAVNO SELEKCIJSKO TEKMOVANJE S PODROČJA SLOVENŠČINE
ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2024/2025

3. in 4. letnik – gimnazijski programi
3. in 4. letnik – srednji strokovni programi
1. in 2. letnik – poklicno-tehniški programi

Katarina Marinčič: *Prikrita harmonija*
Gabriel García Márquez: *Ljubezen v času kolere*

Ta obrazec po tekmovanju vstavite v žigosani list A3, na katerega je tekmovalec napisal razlagalni spis. Obrazca ne ločujte od spisa, da ne pride do zamenjave.

Ime in priimek tekmovalca (ali šifra): _____

Ime in priimek 1. ocenjevalca: _____

Ime in priimek 2. ocenjevalca: _____

Dosežene točke: A: _____ B: _____ C: _____ Č: _____

Kriterij			
A Razumevanje – do 20 točk	Prvi ocenjevalec	Drugi ocenjevalec	Končno število točk
Predstavitev razvoja ljubezenskega odnosa obeh ljubezenskih parov v romanu in odlomkih – do 8 t			
Izbira in opis dogodkov – do 4 t			
Utemeljitev vloge glasbe – do 4 t			
Vpliv dojemanja ljubezni Julije in Fermine na razplet romana – do 4 t			
SKUPAJ A			

B Uporaba književnega znanja – do 10 točk	Prvi ocenjevalec	Drugi ocenjevalec	Končno število točk
Poznavanje vsebine in vsebinskega konteksta romanov – do 6 t			
Ustrezna raba literarnovednih pojmov – do 4 t			
SKUPAJ B			

C Prepričljivost osebnega odziva – do 10 točk	Prvi ocenjevalec	Drugi ocenjevalec	Končno število točk
Tekmovalčeva opredelitev do dojetanja ljubezni – do 3 t			
Strinjanje z mislijo o prikazani ljubezni in presoja aktualnosti romana z utemeljitvijo – do 3 t			
Izvirnost in ustvarjalnost pisanja – do 4 t			
SKUPAJ C			

Č Zgradba besedila in jezikovna pravilnost – do 10 točk	Prvi ocenjevalec	Drugi ocenjevalec	Končno število točk
Upoštevana jezikovna pravilnost – do 4 t			
Upoštevana slogovna ustreznost – do 3 t			
Upoštevana ustrezna zgradba – do 3 t			
SKUPAJ Č			

Pripombe, komentarji (ocenjevalec lahko zapiše svoja opažanja, ki so podlaga za razpravo komisije):

Datum:

Predsednik državne komisije:

MERILA ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA SPISA

- 3. in 4. letnik – gimnazijski programi
- 3. in 4. letnik – srednji strokovni programi
- 1. in 2. letnik – poklicno-tehniški programi

Katarina Marinčič: *Prikrita harmonija*
Gabriel García Márquez: *Ljubezen v času kolere*

A Razumevanje – do 20 točk

Tekmovalec/tekmovalka:

- **predstavi razvoj ljubezenskega odnosa med obema ljubezenskima paroma v romanu in odlomkih – do 8 točk;**

Za jasno predstavitev razvoja ljubezenskega odnosa prejme največ **8 točk** (4 + 4).

- **s pomočjo priloženih odlomkov in dogodkov iz romana ponazori, kdaj se prikrita harmonija ljubezni razkrije – do 4 točke;**

Za ponazoritev prikrite harmonije ljubezni s pomočjo priloženih odlomkov in dogodkov iz romana prejme največ **4 točke**;

za pomanjkljivejši zapis se odšteje ustrezno število točk.

Pozorni smo, da ne predstavljajo oseb, ampak razvoj odnosa – v tem primeru odštejemo ustrezno število točk.

Npr.:

V romanu *Prikrita harmonija* Katarine Marinčič sta osrednja ljubezenska para Julija Klebl in Fran Ksaverij Bezlaj ter Irma Naglič in Dragotin Haman.

Julija je do Frana Ksaverija dolgo gojila globoko naklonjenost (*»Nikoli ni nikogar ljubila tako kot njih. Nikogar razen enega.«*), vendar se ta njene ljubezni ni zavedal ali pa je okleval. V enem od ključnih trenutkov je Julija izgubila potrpljenje in mu očitala slepoto za svojo ljubezen. (*»Ti, ki si bil zmerom slep za mojo ljubezen, ja, za moje oboževanje! Kajti če nisi slep, potem si hudoben, da vsa ta leta prihajaš na obisk, dan za dnem, kar naprej, skoraj vsak dan – neznosno! – in me puščaš, da se mučim!«*) Šele ob strahu, da jo bo izgubil, ji je Fran Ksaverij izpovedal svoja čustva. Njegova izpoved je ganljiva, saj ji prizna, da jo ljubi od prvega trenutka, ko jo je spoznal. (*»Bil sem norec, ampak ljubil sem te od prvega trenutka, tvoj hrbet, tvojo pentljo, tvojo milo postavo, vse, vse.«*) Njuna prikrita harmonija se razkrije ob koncu romana, ko se oba osvobodita družbenih in osebnih omejitev ter si priznata ljubezen. (*»Midva z Julijo sva danes, po dolgih letih, ugotovila, da se imava rada!«*)

V prvem odlomku je prikazan trenutek, ko si Julija in Fran Ksaverij končno priznata ljubezen. Fran Ksaverij prizna svoje dvome in strahove, ki so ga v preteklosti ovirali, predvsem občutek manjvrednosti zaradi Julijinega bogastva (*»grozna misel, da bi se pulil za tvoj denar«*). Njegovo opravičilo (*»Oprosti mi, mila moja, oprosti ...«*) kaže, da se zaveda svojih preteklih napak in neodločnosti. Spoznanje, kako se imata rada, se kaže v izkazovanju ljubezni – Julijo poljubi na vrat, ona pa se mu končno popolnoma prepusti in mu sama ponudi ustnice. To simbolizira razkritje njune prikrite harmonije – po letih nesporazumov, čakanja in zadrževanja se Julija in Ksaverij končno povežeta v ljubezenski harmoniji.

Zveza med Irmo Naglič in Dragotinom Hamanom je bolj nepredvidljiva, drugačna kot Julijina in Ksaverijeva. Irma in Haman sta si sprva tuja, a ju privlači skrivnostnost drugega. Njuni začetki so polni zadržkov, a tudi globoke privlačnosti. (*»Vsak zase sta vedela, da o sebi pripovedujeta laži, a si nista ničesar očitala. Ne le zato, ker so bile izmišljotine nedolžne, ampak predvsem zato, ker je bil motiv, ki se je skrival za njimi, vreden greha.«*) Haman v Irmi svojo življenjsko spremljevalko, vendar si ne more pomagati, da ne bi dvomil o pristnosti lastnih občutkov. (*»Pravzaprav se je zaljubil vanjo, ker se mu je zdela nekako posebna in divja.«*; *»Najprej si je rekel, da mu je zdaj vse jasno: da vé, zakaj se je zaljubil v Irmo Naglič. Ali se mu ni že prvikrat, ko je s kujavim nasmeškom na obrazu stala pred njim, prikazala kot utelešenje tiste zakarpatske sanjarije?«*) Nato pa se takoj zavrne in se razjezi nad lastnimi mislimi. (*»Odmahnil je z roko in žolčno odkimal, kot bi si hotel izbiti neumnost iz glave.«*)

Eden ključnih dogodkov v njunem odnosu je Hamanovo pismo, ki pa Irme sploh ne doseže. Ko Haman v čustvenem izlivu prosi Irmo, naj pozabi njegovo *»ničvredno, strahopetno, bedasto pismo«*, ta presenečeno odgovori, da pisma ni dobila. Njegova zmedenost ob tem, da je Irma prišla k njemu ne glede na pismo, pomeni nenaden obrat v dojemljanju lastne ljubezni.

V drugem odlomku je ljubezen med Irmo in Hamanom prikazana na drugačen način – bolj kot naključje in presenečenje. Haman sprva poljubi Irmo iz nečimrnosti, da bi rešil neprijetno situacijo (*»samo zato, ker se je bil z besedami že dvakrat osramotil«*), vendar se poljub razvije drugače, kot je pričakoval. Med poljubom dojame, da se je Irma povsem prepustila trenutku, kar tudi njemu povzroči notranji premik – od začetnega občutka pomilovanja do resničnega sprejemanja odnosa.

Julija in Fran Ksaverij končno priznata svojo ljubezen in jo zavestno sprejmeta. Njuna prikrita harmonija se razkrije kot rezultat dolgoletnega čakanja in čustvenega soočenja, Irma in Haman odkrijeta ljubezen spontano, na koncu romana se po nesporazumu poljubita in povežeta.

- **utemelji vlogo glasbe – do 4 točke;**

Pričakujemo povezavo glasbe z osrednjima paroma, lahko pa glasbo povezujejo tudi s Karolom Bezljajem, saj mu predstavlja več kot umetnost, je njegova resnična ljubezen. Vloga glasbe se lahko utemeljuje kot dojemanje posameznih oseb ali kot para.

Za jasno utemeljitev prejme največ **4 točke**;
za pomanjkljivejši zapis se odšteje ustrezno število točk.

Npr.:

V romanu ima glasba večplastno simbolno in pripovedno vlogo. Ni zgolj spremljava dogajanja, temveč izraža notranje stanje oseb.

Vloga glasbe pri osrednjih osebah

Pri Juliji in Ksaveriju je del njunega vsakdana. Glasba ju povezuje, čeprav Julija nima teoretičnega znanja. (*»Igrajte še malo, Karol,« mu je rekla. "Umirim se." Igral ji je in jo pogledoval. Ničesar ni vedela o glasbi. Toda umirila se je. V duši je imela dve možnosti, veselo in žalostno. Če je bila glasba vesela, se je videla, kako v dolgih skokih teče čez cvetoči travnik nekomu naproti. Če je bila melodija žalostna, si je predstavljala, kako bo nekdo nekoč razumel njeno žrtev.»*)

Ko Karol poje operno arijo *Che gelida manina*, se Fran Ksaverij odzove s solzami. (*»Od strica Frana Ksaverija je prišel zategel, ihtljaju podoben zvok. Karol se je ozrl in v oči mu je planila stričeva povešena, drhteča čeljust. Nato se je Fran Ksaverij odkašljal, čeljust pa mu je še nekaj časa drgetala.»*) Ko Julija končno zbere pogum in zasnubi Frana Ksaverija, to sledi trenutku glasbenega doživetja, kar simbolično nakazuje na harmonijo, ki se končno razkrije. (*»Če ne bi vi tako lepo peli, ne bi jaz nikoli zbrala dovolj poguma, da bi zasnubila vašega strica.»*) Glasba torej v tem primeru deluje kot spodbuda čustvene iskrenosti in dokončnega razkritja ljubezni.

Irma pa v primerjavi z Julijo nima posluha za glasbo in jo dojema kot hrup, kar je v neskladju s Hamanom, ki je v glasbi sposoben najti tolažbo. (*»Irma ni podlegla glasbi. Imela je uho in srce mladega divjaka, indijanskega stezosledca: slišala in razbiral je komaj zaznavne šume v naravi, Lipnikovo petje je bilo zanjo navaden hrup. Pri tem ni bilo odločilno, da je bila brez posluha; bila je brez spominov.»*) Irma postane zelo ljubosumna, ko je Haman prevzet nad Julijinim igranjem klavirja. (*»Med arijo si je želela, da bi čim prej nehali muzicirati. Naenkrat je spoznala, da Dragotinu Hamanu glasba ni bila nadležna, da on sploh ni hlepel po kramljanju, namigih in ugibanjih. Antonija Bezlaj je rada namigovala, da Dragotin Haman občuduje teto Julijo. In kaj če jo res?»*) Ne povezuje se z glasbo, kar jo zelo jezi. (*»"Ne," je jezno rekla, "jaz nimam daru za glasbo. Rada poslušam, samo nót se nisem mogla naučiti. Kar vrtinčijo se mi pred očmi ..."»*)

Haman priznava, da mu glasba veliko pomeni. (*»Dragotin Haman načeloma ni maral gledališča in še prav posebej ne opere. Toda glasbi se navsezadnje ni mogel upreti.»*) Ko mu Karol Lipnik pripomni, da ga je ganila Wagnerjeva opera, kar izkriči svojo ljubezen do glasbe. (*»"Nikoli nisem rekel, da ne maram glasbe!" je vzkliknil. "Jaz ljubim glasbo! Kadar poslušam lepo glasbo, se mi prikazujejo neverjetne stvari. Krasne, prekrasne podobe!"»*)

Glasba služi kot sredstvo povezovanja (Julija in Ksaverij) ali razhajanja (Irma in Haman).

Karol Lipnik je globoko povezan z glasbo, ki mu pomeni več kot samo umetnost – zanj je način izražanja čustev, vir tolažbe in celo občutek popolne ljubezni. (*»Kadar Lipnik podoživlja predvojno zimo, mu v duši prej ali slej zazvenijo fanfare iz drugega dejanja Aide. Prisluhne jim in začne hoditi naravnost, da ga usoda z obema rokama boža po obrazu: od nosu proti ušesom, prek obrvi, ki jih božanje dela svilnate.«*)

- **se opredeli do dožemanja ljubezni Julije in Fermine ter njenega vpliva na razplet romana – do 4 točke.**

Za jasno opredelitev prejme največ **4 točke**;
za pomanjkljivejši zapis se odšteje ustrezno število točk.

Npr.:

Julijino dožemanje ljubezni je zaznamovano z dolgoletno potrpežljivostjo, a tudi odločnostjo. Dolga leta ljubi Frana Ksaverija Bezlaja, vendar on tega ne prepozna oziroma se ne odzove. Julija izgubi potrpljenje in ga odkrito sooči s svojo ljubeznijo. Njena ljubezen ni pasivna, ampak se na koncu uresniči z iskrenim izražanjem čustev, kar vpliva na končni razplet romana.

Fermina Daza sprva doživlja romantično, idealizirano ljubezen do Florentina Arize, s katerim si izmenjuje pisma, vendar se z leti njuna ljubezen sooči z realnostjo. Fermina dojame, da temelji bolj na iluziji kot na resnični povezanosti. Ko jo oče prisili v ločitev od Florentina, se temu ne upira močno, temveč se sčasoma zaljubi in poroči z doktorjem Juvenalom Urbino, ki predstavlja stabilnost in družbeni ugled.

Po moževi smrti Fermine in Florentino po mnogih desetletjih spet navežeta stik. Čeprav Florentino Fermine nikoli ni prenehal ljubiti, je ona tista, ki končno odloči, da bo sprejela njegovo ljubezen – vendar ne kot idealizirano strast iz mladosti, temveč kot dozorelo, preudarno partnerstvo. Fermina dojema ljubezen kot življenjski izbor, ki mora temeljiti na razumu in praktičnosti, ne zgolj na čustvih. Njen vpliv na razplet romana je ključen, saj odloča o tem, kdo bo na koncu njen življenjski sopotnik.

B Uporaba književnega znanja – do 10 točk

Tekmovalec/tekmovalka:

- **pozna vsebino in vsebinski kontekst romana – do 6 točk;**

Iz zapisa je razvidno, da pozna tako vsebino romana kot vsebinski kontekst.

Za poznavanje in razumevanje vsebine in vsebinskega konteksta prejme največ **6 točk**.

Če se v spisu pojavijo napake zaradi nepoznavanja vsebine, oseb, motivov, dogajalnega časa, kraja ipd., se odšteje ustrezno število točk.

- **ustrezno uporablja literarnovedne pojme – do 4 točke.**

Za ustrezno in smiselno uporabo literarnovednih pojmov prejme največ **4 točke**. Zaradi nepoznavanja omenjenih pojmov se odšteje ustrezno število točk.

Literarnovedni pojmi – npr. pripovedno besedilo, proza, roman, snov, tema, motivi, ideja, dogajalni kraj in čas, pripovedovalec, družbeni/družinski/meščanski/zgodovinski roman.

Literarnozgodovinski pojmi – npr. slovenska književnost v drugi polovici 20. stoletja/sodobno slovensko pripovedništvo.

C Prepričljivost osebnega odziva – do 10 točk

Tekmovalec/tekmovalka:

- **opredeli se in vrednoti, katera predstava o ljubezni mu je bližja – do 3 točke;**
- **presodi, ali ljubezen, prikazana v današnjem času, ni več mogoča – do 3 točke;**

Kot »pravilno« vrednotimo eno od predstav o ljubezni. Pomembno je, da tekmovalec/tekmovalka svojo odločitev smiselno in poglobljeno utemelji.

Npr.:

Osebo mi je bliže Julijina predstava o ljubezni, saj združuje potrpežljivost, čustveno globino in odločnost. Fermina se sicer odloča pragmatično, vendar njena ljubezen temelji bolj na kompromisih kot na resnični povezanosti. Julijina zgodba bolj izraža tisto, kar bi imenovali prava ljubezenska harmonija – ljubezen, ki se iz hrepenenja spremeni v dejanje in najde svojo izpolnitev.

- **piše izvirno in ustvarjalno – do 4 točke.**

Za izvirno pisanje prejme največ **4 točke**.

Svojo izvirnost in ustvarjalnost pokaže z zanimivim, s prepričljivim in z izvirnim pristopom do interpretacije problema, ki se razlikuje od večine preostalih spisov – npr. argumentirano zagovarja drugačno stališče od pričakovanega.

Izvirnost vrednotimo tudi tam, kjer tekmovalec/tekmovalka smiselno utemeljuje dejstva/dogodke, ki niso pričakovani.

Č Jezikovna pravilnost in zgradba besedila – do 10 točk

Tekmovalec/tekmovalka za jezikovno pravilnost in jezikovno ustreznost svojega spisa prejme največ **7 točk**, od tega največ **4 točke** za jezikovno pravilnost in največ **3 točke** za slogovno ustreznost:

- 4 točke – za jezikovno brezhibno nalogo le z nekaj drobnimi napakami;
- 3 točke – za jezikovno dobro nalogo le z nekaterimi napakami, ki se v glavnem ne ponavljajo;
- 2 točki – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ne ponavljajo;
- 1 točka – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ponavljajo;
- 3 točke – za slogovno brezhibno nalogo le z nekaj drobnimi napakami;
- 2 točki – za slogovno dobro nalogo le z nekaterimi napakami, ki se ne ponavljajo;
- 1 točka – za slogovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ne ponavljajo.

Tekmovalec/tekmovalka za ustrezno zgradbo svojega spisa dobi največ **3 točke**:

- 3 točke – za logično členjeno in koherentno besedilo, besedilo ustreznne dolžine;
- 2 točki – za logično členjeno in deloma nekoherentno besedilo ali nasprotno;
- 1 točka – za deloma nelogično členjeno in deloma nekoherentno besedilo, besedilo je prekratko.

Članom in članicam državnih tekmovalnih komisij želimo veliko zadovoljstva pri vrednotenju spisov.

Marjeta Stegel, Valentina Kobal, Drago Meglič, Nataša Preglau Borko